 <p>DE APOLLO HANDBOEK De Apollo</p>	Anti-Pest Protocol
	2021-2022
	1 september 2021

Waarom een anti-pestprotocol?

De Apollo wil haar leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen.

Scholen die ontkennen dat pesten op hun school plaatsvindt zijn ongeloofwaardig en nemen het pestgedrag niet serieus. Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen in voorkomende gevallen.

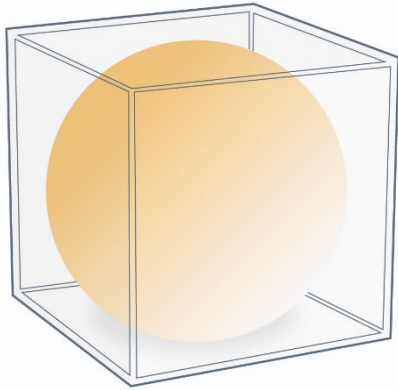
Natuurlijk is het beter om het pesten te voorkomen door het scheppen van een goed pedagogisch klimaat en daar gaat dan ook in eerste instantie de aandacht naar uit.

De Apollo hanteert PBS bij het versterken van het pedagogisch klimaat. De waarden die wij als school hebben gekozen zijn: **veiligheid, betrokkenheid, plezier en groei**.

De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat en een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door klasse- afspraken met de leerlingen te maken aan het begin van het schooljaar en deze te onderhouden. Een van die duidelijke afspraken is dat leerlingen en docenten **met respect met elkaar dienen om te gaan**.

Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het de leerlingen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle leerlingen met elkaar moeten **leren** om te gaan.

Dat leerproces verloopt meestal goed, maar het kan ook voorkomen dat een leerling door andere leerlingen wordt gepest. In een dergelijk geval is het van belang dat de mentor ziet dat er een probleem in zijn of haar groep is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden de pedagogische structuur en de veiligheid daarin aangetast. Voor De Apollo is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. Dit protocol beschrijft hoe wij het pestgedrag van leerlingen in voorkomende gevallen aanpakken. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

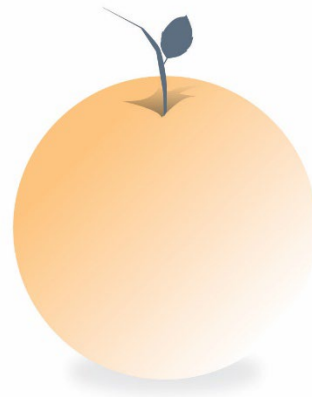
Veiligheid

Betrokkenheid

Plezier

Groei

Begripomschrijvingen

Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar

eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag:

Verbaal:

- Vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen."
- Schelden: "Viespeuk, etterbak, mietje, homo." enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je."
- Belachelijk maken, uitlachen over lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak enz.)
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om te kunnen samenspannen tegen een ander kind.
- Roddelen in het algemeen.

Fysiek:

- Trekken en duwen of zelfs spugen.
- Schoppen, slaan en laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten: bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere kinderen om ervoor te zorgen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor verjaardagen en andere uitstapjes.
- Buitensluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding, mobiel of andere bezittingen/
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken.

Cyberpesten:

- Alle vormen van pesten via social media. Zie Protocol Social media 2017-2018.

Het specifieke van pesten is dus gelegen in het **bedreigende** en vooral **systematische karakter**. We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt

aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd **macht door intimidatie**. Bij dit echte pestgedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdeling terug bij een aantal betrokkenen.

De betrokkenen:

- **Het gepeste kind:**

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties waarin pesters al de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed.

Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens die worden gepest horen zelden tot de motorisch beter ontwikkelde kinderen.

- **De pesters:**

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterkste uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet met geweld. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in de klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijker af en krijgen ze andere kinderen mee bij het gedrag naar een slachtoffer. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijk niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer.

Alles is immers beter dan door de "machtige pester" zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen.

Het profiel van de pester is sterk zelf bevestigd, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken. “Wie maakt mij wat?” staat met grote letters op het voorhoofd geschreven.

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf het slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich, bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, als pester gaan opstellen en manifesteren. “Laten pesten doet pesten”. Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

- **De meelopers en de andere leerlingen:**

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij het pesten in de direct actieve rol van de pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde “meelopers”. Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt, of er zijn kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat de meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in de populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

Vooral meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever gaan meepesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen inclusief de pesters onacceptabel zijn.

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name de meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien, dit in tegenstelling tot de ervaren pester.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven vervullen dus een belangrijke rol. Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van

kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling van hun eigen kind. Als er in de omgeving gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

- **De teamleiders**
Onderbouw Dhr. K. Daamen
Bovenbouw Dhr. A. van Steenis
- **De leerjaar coördinatoren**
Klas 1 Mw. Y. Kooi
Klas 2 en 3 Havo Mw. G. Voorn-Peeters
Bovenbouw Dhr. K. Hoogeweg
Bovenbouw Dhr. M. van Doesselaar
- **De anti- pestcoördinator**
Mw. Anita IJzer
Mw. F. Hidajattoellah
- **De zorgcoördinator**
Mw. Charlotte Gabel

Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten.

Bij het gepeste kind:

Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien; een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor kinderen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als represaille kan er in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

Bij de pester:

De pester ziet zich in zijn machtsspel bedreigd, en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen.

Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens waardoor ze echter helaas onmachtig zijn door het ontbreken van het hanteren van de juiste vaardigheden.

In de directe kind-omgeving: Daarnaast is het goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp roepen. Dit is vergelijkbaar met het niet te hulp schieten bij het verdrinken van mensen, waar een menigte bij aanwezig is.

Ook zijn er altijd kinderen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel dat het een en ander gebeurt, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag.

Bij de ouders:

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoen in conflictsituaties tussen groepen kinderen, zorgt ervoor dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren.

Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag.

Hun kind maakt echter een abnormale ontwikkeling door met grote risico's op normatief afwijkend gedrag op latere leeftijd met grote gevolgen. Andere ouders zien er niets meer in dan wat onschuldige kwajongensstreken. De slogan: "Ach, iedereen is wel eens gepest, u toch ook?", geeft een visie van de ouders op dit gedrag aardig weer. Behalve de pester moeten dus ook vaak de ouders doordrongen worden van het ongewenste karakter voor alle betrokkenen van het vertoonde pestgedrag.

Uitgangspunten bij ons anti-pestprotocol:

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat een probleem op onze school zowel voor de leerkrachten als de ouders, de kinderen, de gepeste kinderen, de pesters en de zwijgende groep kinderen.
2. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.
3. Leerkrachten en het overige personeel moeten tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt, moeten leerkrachten en het overige personeel duidelijk stelling en actie ondernemen tegen dit gedrag. De verantwoordelijkheid blijft ten allen tijde liggen bij de leerkrachten.
4. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.
5. Dit anti-pestprotocol wordt door het hele team en de oudergroep onderschreven.
6. De anti-pestcoördinatoren van de Apollo zijn Mevr. Hidajattoellah en Mevr. A. IJzer

Anti- pestprotocol van De Apollo:

Het anti-pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de oudergroep waarin is vastgelegd dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken.

De Apollo wil voor alle kinderen die de school bezoeken een veilige school zijn. Dit betekent dat de school **expliciet stelling neemt tegen pestgedrag** en concrete maatregelen voorstelt bij voorkomend pestgedrag.

Om welke maatregelen gaat het?

Maatregelen en procedure:

- De docent/ mentor bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken en regels in de klas aan het begin van het schooljaar.
- De leerlingen van elke klas stellen, samen met de mentor, aan het begin van het schooljaar hun eigen klasse-afspraken op, waarbij aandacht is voor het positief omgaan met elkaar.
- Alle leerlingen volgen een workshop over pesten. De workshop wordt voorbereid en nabesproken tijdens de mentorlessen. Hier kan aan gerefereerd worden in de loop van het jaar bij peestsituaties.
- Indien de docent/ mentor aanleiding daar toe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groeps gesprek.
- Om pestgedrag te voorkomen op school, wordt er tijdens de pauzes toezicht gehouden door de medewerkers volgens rooster.
- Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken leerlingen besproken door de mentor en/ of de begeleider passend onderwijs (BPO) van de leerling. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt herhaald om het probleem aan te pakken. De gesprekken worden geregistreerd in het LVS van de Apollo, Magister. Ouders van de betrokken leerlingen worden op de hoogte gebracht bij herhalend pestgedrag. Er volgt een aantekening in Magister voor alle docenten, zodat zij het ongewenste gedrag eerder kunnen signaleren. Mocht er geen verbetering optreden dan kan de gepeste leerling gevraagd worden de gebeurtenissen vast te leggen, zodat wij het pestgedrag in kaart kunnen brengen. Als hieruit blijkt dat de incidenten zich blijven voordoen worden de ouders van de betrokken leerlingen uitgenodigd voor een gesprek op school. Bij dit gesprek zal de leerjaar coördinator c.q. de teamleider aanwezig zijn. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de de betrokken leerlingen en hun ouders doorgesproken en vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. De anti-pest coördinator van de school wordt in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de leerlingen en de ouders en zij kunnen de gemaakte afspraken terugvinden in het digitale registratiesysteem van de school.
- Indien het gedrag niet verbeterd vindt er een aanmelding plaats voor het IZO door de leerjaar coördinator.
- Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van het leerling werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen.

Hulp aan de gepeste leerling:

De begeleiding van de gepeste leerling is van groot belang. De leerling is eenzaam en slachtoffer en heeft recht op zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen. Dit gebeurt door achtereenvolgens:

- Gesprekken met de mentor van de leerling. Bij het monitoren van ontwikkelingen is het van belang dat er gesprekken zijn waarin de leerling gevraagd wordt naar de vooruitgang.
- Gesprekken met de BPO van school. De BPO houdt contact met de mentor, de anti-pestcoördinator en de leerjaar coördinator.
- Schriftelijke registratie door de leerling. Het kind kan de beschikking krijgen over een schriftje waarin de leerlingen zijn/ haar ervaringen kan vastleggen. Het schrijven kan de leerling inzicht geven in de situatie.

Hulp aan de pester:

De pesters hebben ook hulp nodig, om te leren om op een goede manier met anderen om te gaan. Die hulp kan bestaan uit de volgende activiteiten:

- Een gesprek waarin zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op school. Dit gesprek wordt gevoerd door de mentor. Er wordt een verslag van gemaakt, dat in Magister wordt geplaatst.
- Een tweede gesprek volgt, om samen met de leerling te evalueren hoe het is gegaan.
- De ouders worden geïnformeerd van zowel de pester als het gepeste kind, als het pestgedrag aanhoudt. Ouders kunnen naar aanleiding van deze melding in gesprek gaan met hun kind over pesten om de leerling te helpen een positieve gedragsverandering tot stand te brengen.
- Ook de pester krijgt gesprekken waardoor hij/ zij meer inzicht krijgt in (de gevolgen) van zijn/ haar pestgedrag.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers.

De zwijgende middengroep is als eerder beschreven in dit stuk, en kan van belang zijn in de aanpak van het probleem. Deze groep kan een rol spelen bij de aanpak van pestproblemen. In de interactieve theaterworkshops, die aan het begin van het schooljaar worden aangeboden, wordt aandacht besteed aan deze groep.

De belangrijkste regel van het pesten luidt:

Word je gepest, praat er dan thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden!

De tien gouden regels vanuit het pestprotocol voor de leerlingen zijn:

1. *Ik beoordeel andere kinderen niet op hun uiterlijk.*
2. *Alle leerlingen mogen meedoen met activiteiten.*
3. *Ik vraag eerst toestemming voordat ik aan spullen van een andere leerling zit.*
4. *Ik scheld een kind niet uit en ik verzin geen bijnamen.*
5. *Ik lach een ander kind niet uit en ik roddel niet over andere kinderen.*
6. *Ik bedreig geen andere kinderen en ik doe niemand pijn.*
7. *Ik accepteer een ander kind zoals hij of zij is.*
8. *Ik blijft buiten ruzies en blijft neutraal.*
9. *Als ik ruzie heb, praat ik het eerst uit. Lukt dat niet dan meld ik dat bij de docenten, de mentor, de BPO of ander personeel van de Apollo.*
10. *Als ik zie dat een kind gepest wordt, dan vertel ik dat aan de mentor of de docent. Dat is dan geen klikken!!!*

Preventieve maatregelen: Stappenplan

- Begin schooljaar: Gesprek met alle leerlingen over regels omgang en respect. De gedragsregels zoals die in de school hangen en in de schoolgids staan worden besproken.
- In de periode van begin schooljaar tot de kerst krijgen de eerste klassen en de tweede klassen een interactieve theaterworkshop over pesten.
- De interactieve workshops worden voor- en nabesproken in de mentor les
- Er wordt een thematische ouderavond georganiseerd waar ouders dezelfde interactieve theaterworkshop volgen als hun kinderen. Op deze manier zijn ouders betrokken bij de voorlichting die hun kind heeft gehad.
- Alle docenten pakken pestgedrag aan als dit zich voordoet.
- Alle docenten volgen een training over het voorkomen van pestgedrag.
- Tijdens de week tegen het pesten is er in de mentorlessen extra aandacht voor pesten